IETEIKUMI

KOMISIJAS IETEIKUMS

(2014. gada 29. janvāris)

saistībā ar sekām, kas izriet no balsstiesību atņemšanas tiem Savienības pilsoņiem, kuri izmanto savas tiesības brīvi pārvietoties

(2014/53/ES)

EIROPAS KOMISIJA,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 292. pantu,

tā kā:

(1) Ar Lisabonas līgumu tiek paplašināta Eiropas Savienības pilsoņu kā politikas dalībnieku loma, izveidojot ciešu saikni starp pilsoņiem, viņu politisko tiesību īstenošanu un Savienības demokrātisko dzīvi. Līguma par Eiropas Savienību (LES) 10. panta 1. un 3. punktā ir noteikts, ka Savienības darbības pamatā ir pārstāvības demokrātija un katram Savienības pilsonim ir tiesības piedalīties Savienības demokrātiskajā dzīvē. LES 10. panta 2. punktā, kas ir minēto principu izpausme, ir noteikts, ka pilsoņi Savienības līmenī ir tieši pārstāvēti Eiropas Parlamentā un ka valstu vai valdību vadītāji un valdības, kas pārstāv dalībvalstis Eiropadomē un Padomē, savukārt par savu darbību saskaņā ar demokrātijas principiem atbild vai nu savu valstu parlamentiem, vai saviem pilsoņiem.

(2) Saskaņā ar LESD 20. pantu Savienības pilsonība papildina valsts pilsonību.

(3) Ar LESD 21. pantu un ES Pamattiesību hartas 45. pantu ES pilsoņiem ir piešķirtas pamattiesības brīvi pārvietoties un uzturēties Eiropas Savienībā.

(4) Šā ieteikuma mērķis ir uzlabot to ES pilsoņu, kas izmanto tiesības brīvi pārvietoties Savienībā, tiesības piedalīties Savienības un dalībvalstu demokrātiskajā dzīvē.

(5) Kā uzsvērts 2010. gada ziņojumā par ES pilsonību ([1]), viena no problēmām, ar kuru saskaras Savienības pilsoņi no dažām dalībvalstīm kā politisko procesu dalībnieki, ir fakts, ka tie zaudē tiesības balsot (viņu balsstiesības tiek atņemtas) valsts vēlēšanās pilsonības dalībvalstī pēc tam, kad viņi ir dzīvojuši citā dalībvalstī noteiktu laikposmu.

([1]) COM(2010) 603.

(6) Pašlaik nevienā dalībvalstī nepastāv vispārēja politika piešķirt balsstiesības valsts vēlēšanās citu dalībvalstu Savienības pilsoņiem, kuri dzīvo tās teritorijā. Tādējādi Savienības pilsoņiem, kuru balsstiesības ir atņemtas viņu pilsonības valstī, parasti nav tiesību balsot valsts vēlēšanās nevienā ES dalībvalstī.

(7) Var uzskatīt, ka pašreizējā situācija ir pretrunā Savienības pilsonības pamatprincipam, proti, ka tā papildina valsts pilsonību un ir izveidota, lai piešķirtu Savienības pilsoņiem papildu tiesības, jo šajā gadījumā persona, izmantojot savas tiesības brīvi pārvietoties, var zaudēt tiesības piedalīties politiskajos procesos.

(8) Turklāt, kaut arī Savienības pilsoņi, kuru balsstiesības ir šādi atņemtas, saglabā tiesības ievēlēt Eiropas Parlamenta deputātus, viņiem nav tiesību piedalīties valsts procesos, kuru rezultātā tiek izveidotas valstu valdības, kuru locekļi savukārt veido Padomi – Savienības otru likumdevējiestādi.

(9) Savienības pilsoņi uzskata, ka šāda balsstiesību zaudēšana valsts vēlēšanās pilsonības valstī, kuras pamatā ir apstāklis, ka viņi izmanto savas tiesības pārcelties uz citu ES dalībvalsti, veido robu viņu politiskajās tiesībās.

(10) 2013. gada ziņojumā "ES pilsoņi – jūsu tiesības, jūsu nākotne" ([2]) Komisija uzsvēra, ka pilnīga Savienības pilsoņu piedalīšanās Savienības demokrātiskajos procesos visos līmeņos ir Savienības pilsonības pašā pamatā. Komisija paziņoja, ka tā ierosinās konstruktīvus risinājumus, lai ļautu ES pilsoņiem, kas dzīvo citā dalībvalstī, pilnībā piedalīties ES demokrātiskajā dzīvē, saglabājot tiesības balsot valsts vēlēšanās savā izcelsmes valstī.

(11) Tiesības balsot ir pilsoniskās pamattiesības. Kā atzinusi Eiropas Cilvēktiesību tiesa, balsstiesības nav privilēģija. Jebkāda vispārēja, automātiska un nediferencēta atkāpe no vispārēju vēlēšanu principa rada risku, ka tiks mazināta šādi ievēlēta likumdevēja un tā pieņemto likumu demokrātiskā leģitimitāte ([3]). Tādējādi demokrātiskā valstī būtu jāpastāv pieņēmumam par labu iekļaušanai. Minētā

([2]) COM(2013) 269.

([3]) Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2013. gada 7. maija spriedums lietā *Shindler*.

tiesa ir arī secinājusi, ka pastāv skaidri redzama tendence ļaut balsot pilsoņiem, kas nedzīvo attiecīgajā valstī, kaut arī pašlaik Eiropas mērogā vēl nav kopējas pieejas.

(12) Pašlaik dažās dalībvalstīs piemērojamie noteikumi var radīt situāciju, kurā Savienības pilsoņi, kas dzīvo citā dalībvalstī, varētu zaudēt balsstiesības, tikai pamatojoties uz faktu, ka šie pilsoņi ir dzīvojuši ārvalstīs noteiktu laikposmu. Tie balstās uz pieņēmumu, ka dzīvošana ārvalstīs noteiktu laiku nozīmē, ka persona zaudē saikni ar politiskajiem procesiem pilsonības valstī. Tomēr ne katrā gadījumā šāds pieņēmums ir pareizs. Tādēļ būtu lietderīgi sniegt pilsoņiem, kuri ir pakļauti balsstiesību atņemšanas riskam, iespēju apliecināt savu turpmāko ieinteresētību pilsonības dalībvalsts politiskajā dzīvē.

(13) Savienības pilsoņi, kas dzīvo citā dalībvalstī, var saglabāt visu mūžu ilgstošas un ciešas saiknes ar viņu izcelsmes valsti, un viņus arī turpmāk var tieši skart attiecīgajā valstī ievēlētā likumdevēja pieņemtie tiesību akti. Plašā pārrobežu piekļuve televīzijas pārraidēm, kā arī interneta un citu tīmekļa un mobilo sakaru tehnoloģiju pieejamība padara sekošanu sabiedriskajām un politiskajām norisēm pilsonības dalībvalstī un līdzdalību tajās vienkāršāku nekā jebkad agrāk.

(14) Balsstiesību atņemšanas politikas pamatojums būtu jāpārvērtē, ņemot vērā sociāli-ekonomisko un tehnoloģisko realitāti, pašreizējās tendences virzībā uz iekļaujošu politisko līdzdalību, pašreizējo Eiropas integrācijas stāvokli un tiesību piedalīties Savienības demokrātiskajā dzīvē un tiesību brīvi pārvietoties ārkārtīgo svarīgumu.

(15) Iekļaujošāka un samērīgāka pieeja būtu nodrošināt tiem pilsoņiem, kas izmanto savas tiesības brīvi pārvietoties un uzturēties Savienībā, iespēju saglabāt balsstiesības, ja viņi apliecina turpmāku interesi par pilsonības dalībvalsts politisko dzīvi.

(16) Personu aktīvu rīcību, piemēram, pieteikuma iesniegšanu, lai saglabātu reģistrāciju vēlētāju reģistrā, vajadzētu uzskatīt par piemērotu kritēriju šajos nolūkos un par vienkāršāko un vismazāk apgrūtinošo veidu, kā apliecināt šādas intereses pastāvēšanu, neskarot minēto dalībvalstu iespēju pieprasīt saviem pilsoņiem atbilstošos intervālos atjaunoti iesniegt šādus pieteikumus, kas apliecina šādas intereses turpmāku pastāvēšanu.

(17) Lai samazinātu slogu pilsoņiem ārzemēs, pieteikumus par reģistrācijas saglabāšanu vēlētāju reģistrā būtu jāvar iesniegt elektroniskā veidā.

(18) Būtu svarīgi pilsoņiem, kuri pārceļas uz citu dalībvalsti vai dzīvo citā dalībvalstī, laikus nodrošināt atbilstošu informāciju par nosacījumiem, kas viņiem jāievēro, lai saglabātu savas balsstiesības, un par attiecīgo praktisko kārtību,

IR PIEŅĒMUSI ŠO IETEIKUMU.

1. Gadījumā, ja dalībvalstis ierobežo savu pilsoņu tiesības balsot valsts vēlēšanās, balstoties tikai uz dzīvesvietas kritēriju, dalībvalstīm būtu jāļauj saviem pilsoņiem, kas izmanto tiesības brīvi pārvietoties un uzturēties Savienībā, apliecināt turpmāku interesi par pilsonības dalībvalsts politisko dzīvi, tai skaitā, iesniedzot pieteikumu reģistrācijas saglabāšanai vēlētāju reģistrā, un, šādi rīkojoties, saglabāt balsstiesības.

2. Ja dalībvalstis ļauj saviem pilsoņiem, kas dzīvo citā dalībvalstī, saglabāt tiesības balsot valsts vēlēšanās, iesniedzot pieteikumu reģistrācijas saglabāšanai vēlētāju reģistrā, tam nevajadzētu skart iespēju šīm dalībvalstīm ieviest samērīgus papildu noteikumus, piemēram, paredzēt atkārtotu pieteikumu iesniegšanu atbilstošos intervālos.

3. Dalībvalstīm, kuras ļauj saviem pilsoņiem, kas dzīvo citā dalībvalstī, saglabāt tiesības balsot valsts vēlēšanās, ja viņi iesniedz pieteikumu vai atkārtotu pieteikumu saglabāt reģistrāciju valsts vēlētāju reģistrā, būtu jānodrošina iespēja visus attiecīgos pieteikumus iesniegt elektroniski.

4. Dalībvalstīm, kas paredz, ka to pilsoņi, kuri dzīvo citā dalībvalstī, zaudē balsstiesības valsts vēlēšanās, vajadzētu viņus piemērotā veidā un laikus informēt par nosacījumiem un praktisko kārtību, kas jāievēro, lai saglabātu tiesības balsot valsts vēlēšanās.

Šis ieteikums ir adresēts dalībvalstīm.

Briselē, 2014. gada 29. janvārī

Komisijas vārdā –
priekšsēdētāja vietniece
Viviane REDING